

Dönüş / hekaýa

Category: Hekaýalar, Kitapcy

написано kitapcy | 24 январа, 2025

Dönüş / hekaýa DÖNÜŞ

1.

Astrahan ilinin kumlara gömülü, kuytu, küçük bir şehrinde yaşayan yirmi yaşındaki Mariya Narişkina, güçlü adaleleri, sağlam basan ayaklarıyla delikanlıyı andıran, genç ve sağlıklı bir insandı.

Mariya Narişkina tüm bu serveti yalnızca ebeveynlerine değil, savaşın da devrimin de kendisine neredeyse hiç ilişmemiş olmasına da borçluydu. Çölümsü, kuytu vatanı, kızıl ve beyaz orduların yürüyüş rotalarının dışında kalmış, bilinci ise sosyalizmin artık kemikleştiği devirde gelişmişti.

Öğretmen baba, küçük kızının çocukluğuna kıyamamış, yetismekte olan zayıf kalbinde iyileşmeyen, derin yaralar açmak istememiş ve izah etmemişti ona olayları.

Mariya çılgın bir coşkuyla babasının coğrafya kitaplarını okuyordu evinde; Hazar boyu eyaletinin hafif bir rüzgârda bile dalgalanan kumluk bozkırlarını, İran'a giden deve kervanlarını, kum tozundan sesi kısılan yanık tenli tüccarları görüyordu. Çöl onun vatanı, coğrafya ise şiiriydi.

On altı yaşındayken babası onu Astrahan'a pedagoji kursuna yazdırdı; tanınan, değer verilen biriydi orada. Ve Mariya Nikiforovna kursiyer oldu.

Aradan dört yıl geçti – ömrün bu en tarife gelmez yıllarında tomurcuklar patlar genç insanın göğsünde, kadınlık ve bilinç çiçek açar, yaşam fikri oluşur. Tuhaftır, bu yaştaki bir gence, ıstırap veren kaygılarının üstesinden gelmesi için yardımcı olunmaz hiçbir zaman; hiç kimse şüphe rüzgârlarıyla çalkalanan, büyüme depresiyle sarsılan incecik gövdesine destek çıkmaz ağacın. Fakat günün birinde gençlik, korunmasız olmaktan çıkacaktır.

Elbette Mariya da âşık olmuş, intiharı düşünmüştü – bu acı su,

büyümekte olan her yaşamı beslemiştir.

Fakat hepsi de geride kalmıştı. Mariya öğrenimini tamamladı. Genç kızları bir salonda topladılar, il halk eğitim dairesi başkanı sabırsız varlıklara, gelecekteki sabırlı çalışmalarının yüce anlamını açıkladı. Kızlar, konuşmayı belli belirsiz anlayarak dinliyor, gülümsüyorlardı. Onların yaşlarında içindeki gürültüye kapılır insan, dış dünya alabildiğine çirkinleşir, çünkü ışık saçan gözlerle bakılır ona.

Mariya Nikiforovna uzak bir bölgeye, ölü Orta Asya çölü sınırındaki Hoşutovo köyüne öğretmen olarak atandı.

2.

Kendisini Hoşutovo yolundaki insansız kumların ortasında bulduğunda kederli, uyuşuk bir duygu sarmaladı gezgin Mariya Nikiforovna'yı.

Sessiz bir temmuz öğlesiydi, önünde ıssız bir manzara uzanıyordu.

Güneş meşum gökyüzünün yükseklerinde yanıp kavruluyor, kızgın kum tepeleri uzaktan alev alev yanan ateşler gibi görünüyordu, ortalarında kabuğu kefen beyazı bir tuz gölü vardı. Derken çölde ani bir fırtına çıktı: Güneş yoğun, sarımsı lös tozundan sönükleşti ve rüzgâr, inleyen kum yığınlarını hışırtilarla kovalamaya başladı. Rüzgâr kuvvetlendikçe kum tepelerinin başları daha da koyu tütüyor, hava kumla doluyor ve bulanıklaşıyordu. Vakit gün ortası, gök de bulutsuz olduğu halde güneşin konumunu tespit etmek imkânsızlaşmıştı; parlak gün, karanlık, aylı bir gece gibi görünüyordu.

Mariya Nikiforovna ilk kez gerçek bir fırtınayla yüzleşmekteydi çölün derinliklerinde.

Akşama fırtına dindi. Çöl eski görünümünü kazandı: başları tüten kum tepelerinin kıyırsız denizi, bezdirici kuru boşluk ve ardında, yaşamın cınlamalarıyla dopdolu, ıslak, genç, yorulmak bilmez toprağın hissedilen varlığı.

Hoşutovo'ya üçüncü günün akşamında vardı Narişkina.

On, bilemedin yirmi haneden oluşan bir köy, taştan bir ilçe

okulu ve seyrek çalılıklarla karşılaştı – derin kuyuların çevresinde söğütler. Kuyular onun vatanında en kıymetli yapılardı, yaşam sızdırırlardı çöle, açılmaları için büyük emek ve akıl gerekirdi.

Hoşutovo neredeyse bütünüyle kumun içine gömülüydü. Sokaklarda Pamir'in yaylalarından gelen unufak, beyazımsı kumdan kürtünler yığılıydı. Kum, evlerin pencere önlerine kadar geliyor, avlularda tepeler oluşturuyor, insanların nefeslerini kemiriyordu. Her yerde kürekler duruyordu ve köylüler bostanları kum yığınlarından temizlemek için her gün çalışıyorlardı.

Mariya Nikiforovna zorlu ve aslında gereksiz bir emek (çünkü kum temizlenen yerlere tekrar doluveriyordu), suskun bir yoksulluk ve boyun eğmiş bir çaresizlik gördü. Yorgun, aç köylü çok kereler hınçlanmış, çılgınlar gibi çalışmış, ama çölün güçlerine yenilmiş, cesaretini yitirmişti, ya birinin mucizevi yardımını ya da ıslak kuzey topraklarına yerleştirilmeyi bekliyordu.

Mariya Nikiforovna okula bağlı odaya yerleşti. Suskunluktan ve yalnızlıktan sersemlemiş ihtiyar bekçi, eve geri dönen kızına sevineceği gibi sevindi ona ve sağlığına acımadan evini yerleştirmek için koşturmaya koyuldu.

3.

Okulu iyi kötü donatıp, ilden en gerekli şeyleri getirtip, iki ay sonra eğitime başladı Mariya Nikiforovna.

Çocuklar dersleri aksatıyordu. Bir derse beş kişi, sonrakine yirmi kişi birden geliyordu.

Çölde yaz kadar azgın geçen kışın başlarıydı. Diken gibi batan kumla karışık korkunç kar fırtınaları uğulduyor, köy evlerinin tahta panjurları çarpılıyordu; insanlar adamakıllı suskunlaşmıştı. Köylüler sefaletten kederlenmişti.

Çocukların ne üstlerine, ne ayaklarına giyecek bir şeyleri yoktu. Okul sıkça hepten tenhalaşıyordu. Köyde ekmeğin sonu gelmek üzereydi ve çocuklar Mariya Nikiforovna'nın gözünün önünde zayıflıyor, masallara ilgilerini kaybediyorlardı.

Yılbaşına doğru yirmi öğrenciden ikisi öldü; kıpırtılı, kumdan mezarlara gömdüler onları.

Narışkına'nın sağlam, neşeli, yürekli doğası kaybolmaya ve sönmeye başlamıştı.

Uzun akşamlar, asırlar gibi gelen boş günler boyunca oturuyor ve ölüme mahkûm bu köyde ne yapması gerektiğini düşünüyordu. Aç ve hasta çocuklara bir şey öğretemeyeceği açıktı.

Köylüler okula karşı kayıtsızdı, bulundukları durumda ona ihtiyaçları yoktu. Her kim kumların hakkından gelmelerine yardım ederse peşinden gitmeye razıydılar, okul ise bu yerel köy meselesinin dışında duruyordu.

Derken Mariya Nikiforovna birden anlayıverdi: Okulda başlıca ders kumla mücadele, çölü canlı toprağa çevirme sanatı olmalıydı.

O zaman köylüleri okulda topladı ve onlara niyetini anlattı. Köylüler inanmadılar ama hayırlı bir işe soyunduğunu söylediler.

Mariya Nikiforovna il halk eğitim dairesine uzun bir dilekçe yazdı, köylülerden imza topladı ve ilin yolunu tuttu.

İlde ona anlayışlı davrandılar, ama bazı ricalarını geri çevirdiler. Kum bilimi için özel bir öğretmen atamak yerine eline kitaplar tutuşturdular ve kum işini kendisinin öğretmesini öğütlediler. Yardım için de bölge tarım uzmanına başvurmalıydı.

Mariya Nikiforovna güldü:

Tarım uzmanı yüz elli verst (1 verst = 1,06 km. –ç.n.) kadar uzakta oturuyordu ve hiçbir zaman Hoşutovo'ya gelmezdi.

Ona gülümsediler, konuşmanın bittiği ve veda vaktinin geldiği anlamında elini sıktılar.

Andrey PLATONOV.

«Dönüş» Kitabından. Hekâyalar